

1. Cele projektu naukowego

Przedłożony projekt ma dwa cele główne.

Pierwszym celem jest analiza procesu symbolicznego zawłaszczania i dostosowywania byłej wschodniej Galicji, części prowincji austriackiej przed 1918 zamieszkałej głównie przez Ukraińców, Polaków i Żydów, do politycznej, społecznej i kulturowej sfery polskości w II RP (1918-1939). Przedmiotem szczególnej uwagi będzie dyskursywny wymiar tego procesu, co oznacza, że w centrum projektu znajdą się tekstowe, zwłaszcza literackie mechanizmy polonizacji regionu. Proces symbolicznego zawłaszczania byłej wschodniej Galicji do polskości miał na celu legitymizację polskiej władzy w regionie oraz zacieśnienie jego związków z II RP dzięki przedsięwzięciom sensotwórczym, których znaczna część manifestowała się w sferze dyskursu. Proces ten można opisać jako przesunięcie retoryczne od idei wielonarodowej Galicji z jej habsburską przeszłością to konceptu Galicji narodowej, określanej jako Małopolska Wschodnia i rozumianej jako niezbywalna część polskiego państwa i narodu. Przesunięcie to było tematycznie i ideologicznie ugruntowywane w wielu tekstach, zwłaszcza literackich, lecz również pamiętnikarskich, publicystycznych, w kazaniach i mowach politycznych. W ciągu dwudziestu lat międzywojennych stworzyły one obraz byłej wschodniej Galicji jako integralnej części Polski i krainy o głęboko polskiej naturze, a także wyobrażenie dawnych Galicjan jako Polaków i nie-Polaków wrogich wobec wspólnoty polskiej.

Drugim celem jest identyfikacja i krytyczne opracowanie wybranych głosów, zwanych w projekcie „kontr-dyskursami”, które występowały przeciwko procesowi symbolicznego dostosowywania byłej wschodniej Galicji do polskości oraz w sposób jawny lub zawoalowany kontrowały wykluczający narodowy polski ogląd regionu. Takie głosy nie mogły stanowić efektywnej przeciwwagi dla dominującej polskiej wizji prowincji, ponieważ miały charakter mniejszościowy lub stłumiony, niemniej jednak dawały o sobie znać w polskim, a także ukraińskim, żydowskim i niemieckojęzycznym dyskursie lat 1918-1939. Zjawisko to odnosi się zwłaszcza do dyskursu o bitwie o Lwów, która otworzyła wojnę polsko-ukraińską o wschodnią Galicję (1918-1919). W polskim dyskursie narodowym jest ona nazywana „obroną Lwowa”, a w ukraińskim – heroicznym „Czynem Listopadowym”. Poza tymi dwoma wizjami przyniosła ona jednak i inne: wizję żydowską (mówiącą o traumie pogromu lwowskiego, 22-24 listopada 1918), austriacką i niemiecką (ukazującą niepewność końca epoki habsburskiej, lęk i pragnienie powrotu do swojego kraju), a także wizję transnarodową i ponadnarodową (zdradzającą tragedię rodzin mieszanych, wspólnej ziemi i wspólnego miasta podzielonych tak barierami narodowymi, jak liniami frontu). Projekt będzie zmierzał do zbadania wybranych kontr-dyskursów dominującego polskiego sposobu postrzegania prowizji, które powstały w całym międzywojniu. W pierwszym rzędzie jednak będzie dążył do analizy skonfliktowanych głosów na temat walk o Lwów, miasto wspólne, polsko-żydowsko-ukraińskie, w którym zmobilizowane „wyobrażone” wspólnoty narodowe miały niebezpieczny wpływ na życie wspólnot „realnie doświadczanych”.

Aby opracować te dwa zagadnienia, projekt przewiduje przygotowanie (1) monografii analizującej zarówno polski dyskurs dominujący o byłej wschodniej Galicji, jak i jego wybrane kontr-dyskursy w okresie 1918-1939, (2) antologii międzywojennych głosów na temat bitwy o Lwów, prezentujących ją z polskiej, ukraińskiej, żydowskiej, austriackiej, niemieckiej, a także trans- i ponadnarodowej perspektywy.

2. Badania, które zostaną przeprowadzone w ramach projektu

W ramach projektu zostaną przeprowadzone następujące czynności badawcze: poszukiwanie materiałów bibliotecznych i archiwalnych na temat polskiego i innych niż polski sposobu postrzegania byłej wschodniej Galicji w latach 1918-1939, selekcja materiałów, ich przekład, analiza i opracowanie naukowe. Kierownik projektu będzie badał źródła w warszawskich bibliotekach i archiwach, natomiast kierownik wraz z wykonawcą podejmą to samo zadanie w placówkach we Wrocławiu, Lwowie, Berlinie, Jerozolimie, Nowym Jorku i Wiedniu. Obaj wykonawcy przetłumaczą wybrane materiały na język polski. Ich część będzie opracowana naukowo w monografii jako kontekstualna interpretacja różnych tekstów z literackimi na czele. Kierownik projektu będzie autorem tej publikacji. Inna część, dotycząca bitwy o Lwów zostanie opracowana w antologii w formie aparatu naukowego, tj. wstępu i przypisów, które wyjaśnią kontekst i szczegóły dokumentów archiwalnych. Kierownik i wykonawca projektu będą współredaktorami tego tomu.

3. Powody podjęcia badań na zaproponowany temat

Pomimo wielostronnego rozwoju studiów galicyjskich historycy, a także historycy literatury i kultury bardzo rzadko analizują proces symbolicznego zawłaszczania i dostosowywania byłej wschodniej Galicji do polskości w międzywojennej Polsce. Głosy, które stały w sprzeczności z dominującym polskim dyskursem o regionie, są badane jeszcze rzadziej, zwłaszcza w polskich studiach galicyjskich. Tymczasem tak ów proces, jak owe głosy miały niebagatelne znaczenie w międzywojniu. Projekt pokaże, że jedne z fundamentalnych mitów II RP – „obrona Lwowa” i wizja polskości dookolnej prowincji – stanowiły konstrukcje symboliczne o określonych celach ideologicznych. Odsłoni głosy, które były zniekształcone lub ukryte w celu wykreowania i umocowania tych konstrukcji. W końcu zapewni polskim badaczom dostęp do materiałów archiwalnych, przetłumaczonych na polski, krytycznie przeanalizowanych, a nieznanymi, trudnymi do zdobycia i z tego względu bardzo rzadko wykorzystywanych w studiach galicyjskich, zwłaszcza polskich.